

سالیٹی پٹ ۽ پولی تاکبند، ہنگین تاک۔ 10، سال۔ 2018

سیمک ۽ موتک

آسیہ گل

ایم فل اسکالر شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

Abstract:

Elegy is one of the most important diction of balochi poetic writing. Seemuk is the first poet in balochi literature whose entire poetry reports elegiac on the death of her beloved natha. Seemuk is among the pioneers of Baloch elegiac poets. Her artistic approach and symbolism make her elegiac poetically sorrowful and attractive. Her poetic language makes the elegiac poems perfectly expressed her mourns on natha's death. Seemuk elegies define the bravery, charm and handsomeness of her beloved natha and express the nature and surroundings perfectly.

مرگ دنیاۓ مستریں من انگلیں حقیقت انت۔ ہر سادار گوں پیدا بونگ ۽ دیم پہ مرگ ۽ سفر کنت۔ درائیں بنی آدم ہے کٹک ۽ مسافر انت درائیں ساہ چہ مرگ ۽ دروازگ ۽ گوزانت، بنی آدم ۽ ہے ساہت ۽ مارشان ۽ موتک ۽ دروشم داتگ۔ موتک بلوچی گیدی شاعری ۽ تھرے،۔ بلوچی گیدی شاعری پیدائش ۽ بگردانکہ مرگ ۽ سرجمیں زندہ چاگرد کنت، موتک ایٹی ۽ گڈی کڑی انت موتک پہ وقی نزیکیں دوست ۽ سنگت کس آریز چک ۽ براتناں گشگ بیت موتک یا مودگ سک کو نہیں تھرے ایٹی ۽ پدہ نشان مارا کم ۽ گیش ہر زبان ۽ لچھاں گندگ ۽ کیت موتک ۽ وسیلہ ۽ مردگ ۽ توسپ کنگ بیت آئی ۽ کار ۽ کرد آئی قدر ۽ بالاد بیان کنگ بنت، آئی بہادری، جوانمردی، مہمان نوازی، میار جلی، گپ ۽ تران ۽ دیوانانی قصہ آرگ بنت۔

بلوچی کو نہیں لبرزانک ۽ موتک گیدی شاعری ۽ یک جوانیں تھرے ۽ گیدی شاعری ۽ گڈی تھرزانگ بیت، بلوچی ۽ موتک ۽ جوانیں تجربت کنگ بوتگ بلوچی گیدی شاعری ۽ موتک ۽ جوانیں مڈی است انت کہ آنگت ۽ سرجمی ۽ درجنگ نہ بوتگ انت۔ بلوچی گیدی شاعری ۽ جوانیں موتک است انت کہ

آسیہ گل

بازیں مردمانی مرگ ۽ پڑور ۽ پر بندگ بوتگ انت چو کہ آجتا جتائیں تہراں بہر انت کسانیں چکانی سرا، گہار ۽ براتانی سرا، دوستدار ۽ راجی بامردانی سرا ہوار انت۔

ایشی ۽ ابید و ہدیکہ ماکلا سیکل شاعری ۽ کانیں ادا موتک ۽ دروشم کم انت چوش نہ انت کہ موتک ۽ شاعری ۽ جند نیست بلکیں آئی ۽ رنگ ۽ دروشم چاکری عہد ۽ شاعری ۽ بازیں شعر اں گندگ ۽ کئیت انت، ایشی ۽ چہ رند دومی دور ۽ شاعری انت۔ اے دور ۽ تہا لہتیں انجیں شاعر است انت کہ آینی شاعری ایو کا موتک ۽ سر انت، ہمیشاں چہ یکے بانک سیمک انت۔ بانک سیمک بلوچی شاعری ۽ اولی شاعر انت کہ آرا ایو کا موتک ۽ نام ۽ پجارگ بیت آئی ۽ شاعری ایو کا موتک ۽ سر انت، بانک سیمک نتھانامی میں مردے ۽ لوگ بانک بوتگ۔ سیمک ۽ زند ۽ آئی ہند ۽ جاہ ۽ بار و اسر جمی ۽ زانت کاری نیست، بلئے کش انت کہ آئی ۽ گوں وتی جو دے سک باز مہر ۽ دوستی بوتگ مہنا ۽ حانی ۽ رند بانک سیمک بلوچی شاعری ۽ یک تواناء محکمیں آوازے ۽ دروشم ۽ وتی جوانیں پیشداری یے کنت۔ بند پتر نویس ۽ پٹ ۽ پوکاراں بانک سیمک ۽ بابت ۽ بازیں گپ ۽ جبر دست نہ کپتگ انت، بلئے بانک سیمک ۽ یک شاعرے ۽ جہت ۽ لبر بانک ۽ تہا پجار کنا ینگ ۽ الم سوب مند بوتگ انت۔ گوں بانک سیمک ۽ نمیر انیں نتھا ۽ نام ہم، مگر نچ انت۔ نتھا آئی دوست دار بوتگ یالوگ واجہ اے جبر شر کشینگ نہ بوتگ، بلئے چہ آئی ۽ شاعری ۽ اے پد بیت کہ آئی ۽ حیلانی ترانگ ۽ بنزہ نتھا ۽ ترانگ ۽ حیل انت۔ آئی شاعری ۽ باز جاگہ اے گمان بیت کہ نتھا آئی ۽ لوگ واجہ انت، بانک ۽ شاعری ۽ راہورتی ۽ گوں چار ۽ پجار ۽ رند ماگشیں کہ نتھا بانک ۽ دوستدار نہ بوتگ بگندے آئی ۽ جو د بوتگ۔

گوش انت کہ نتھایک جگہ ۽ شہید کنگ بیت، نتھا ۽ ورنائی ۽ مرگ بانک سیمک ۽ گوں درداں دوچار کنت جو انسا لیں جنوزامی ۽ راوتی جو زہ ۽ مارشانی درشانی ۽ لاچار کنت۔ گشتنت کہ سیمک ۽ سیادی بلوچانی نامداریں نک رند ۽ چہ بوتگ کہ آفات ۽ سبی ۽ دمگاں نندوک بوتگ انت، آئی ۽ سور گوں نتھانامیں مرد ۽ کنگ بیت۔ بلوچ راجد پتر چہ جنگی احوالاں پُر انت ۽ بلوچ ۽ میان ۽ ہما کرناں چہ وت مہ وتی جنگ بوتگ انت، گڑا نتھایک قبائلی جگہ ۽ شہید کنگ بیت، وہدیکہ اے حال آئی ۽ لوگ بانک ۽ سر بیت آہے ہوش بیت، مدام آئی ۽

سیمک ء موتک

قبر ء سراروت۔ چیزے و ہدء چہ رند مردم ہبکہ بنت کہ سیمک اناکہ ء پداشرانت مردم ایشی ء سوب ء جست کن انت، بلئے آج نہ گشت گڈ سر آئی ء مات آرا مجبور کنت ء وتی مات ء گشت کہ من یک شپہ نتھاء قبر ء سرایشاں اوداں داں دیراں گریت ء زاری کت ء اناکہ ء نتھاء ارواح چہ قبر ء دراتک ء مناء گوں پُر مہریں دل ء گپ ء کت باز دیر ء گوں من گپ ء کت، ہبہ سوب ء پدا من ورنایاں، بلئے آئی ء منا گوشت کہ اگاں توکے ء راے راز گشت گڑا من گوں توکدی ملاقات نہ کناں، گوں من آئی کدی ہم مجلس ء دیوان نہ بیت۔ نتھاء زند ء بابت ء ایشاں ابید گہ حاصیں سر پدی نیست، بگندے مردمانی گوار چیزے نکان بہ بیت، بلئے نبشتی درو شم ء آئی ء بار وابازیں نبشتانک نویگ بوتگ ہر جاگہ ہبہ یکیں گپ انت، ء آئی ء یک شعرے است انت چو ہم زانگ نہ بیت کہ آئی ء سر جمیں شعر ہمیش انت کہ اناں؟

کریم دشتی وتی کتاب ء تہا نبشتہ کنت کہ بانک ء لپہ سر جم نہ انت۔ ایشی ء بازیں بہر پشت کپتگ انت ہمیشکہ دانکہ آئی ء لپہ ء پشکپتیں بند در جنگ نہ بنت آئی ء سراشر گداری ء گپ جنگ ہم بے مغلالت۔ گوں کریم دشتی ء گپ ء بلوچی کلاسیکل شاعری ء جاور حال ء پڑ ء چہ ہبہ زانگ بیت کہ بانک ء سر جمیں شاعری اش نہ انت، بگندے آئی ء بازیں شعر گار ء بیگواہ انت۔ بلوچی ء تہا موتک ء شعر باز انت، بلئے اے رنگیں موتک کہ بانک سیمک ء پر بستگ ایشی ء درور بلوچی زبان ء کم چہ کم داں انگت ء کسے ء پر نہ بستگ ء ہم انگت ء زانگ نہ بیت کہ واقعی آئی ء پر بستگیں شعر ہبہ رنگ ء بوتگ یا کہ آئی ء کمی ء گیشی است انت۔ الم ء کمی ء گیشی بیت،۔ بلوچی شاعری راجد پتر ء جنیں آدمانی بابت ء گشت کہ آیوک ء سپت ء لاڑوک ء لولی ء ہالوانی شاعر بنت، بلئے بانک سیمک ء وتی شاعری ء توک اے پدر کت کہ جنین آدم دومی بنگاپانی سرا ہم وتی درشانی ء جوانیں رنگے ء کنت۔

”سیمک کی شاعری بلوچی ادب میں منفرد حیثیت رکھتی ہے اور اسی انفرادیت نے اسے بلوچی زبان و ادب کی عظیم شاعرہ بنادیا سیمک کی شاعری عوامی خیالات و احساسات کی ترجمان ہے اس لیے اس کے بعض طویل شعر بلوچی زبان میں

آسیہ گل

شعر کا لفظ غزل اور نظم کیلئے مستعمل ہے سیمک کی شاعری سوز و گراز سے لبریز ہے۔ یہ عظیم شاعرہ اول دور سے تعلق رکھتی ہے۔ لیکن زبان و خیالات کے لحاظ سے متوسطین سے متعلق ہے دراصل اس نے اپنی ذاتی جذبات و احساسات کو اپنی شاعری میں کچھ ایسے فطری انداز سے پیش کیا ہے کہ یہ ہر شخص کو اپنے جذبات و محسوسات معلوم ہوتا ہے۔ اس کی شاعری میں داخلیت ہے لیکن اس کے باوجود نئی تشبیہات و استعارات بھی ملتے ہیں“ (غور، 2013: 124)

اے لپے سرجمی ء موتکے، بندات چہ موتک ء بیت ء ہے رنگ ء آسر چہ ہم موتک ء بوٹک ء
انت۔ بانک سیمک ء لپے موتک ء سرجمیں لوٹ ء گزراں پیلو کنت، ایشی ء ابید اے شعر ء مستریں مواد آئی ء
ازم (شعریت) انت، براں ہما چہر ء شبین کار مرز کنگ بوٹک انت، بلوچی شاعری ء اید گہ پہناتانی سرا
چوشیں چہر ء شبین گندگ ء کیت، بلئے موتک ء شاعری ء تھا چوشیں چہر ء شبین نیست کہ سیمک ء پہ نھاء
کماٹک انت بانک ء آئی ء پشت کپتگیں یا من ء انجیں چہر ء درو شم داتگ کہ شے مرید ء مہنا زء گور امارا گندگ
ء نیانت۔

”میں چوشیں مکر ء قدرتی سیل اوسوادی، بلوچی شاعری لاف ء بیشک کہ باز انت بلئے
آچوش شبہی پیلہ نہ انت شہ مڑاں استین ء کلین توصیف نھالاف ء اتاں۔۔۔ کوکری
پاغ۔۔۔ شپ گروخی میان ء گسرز این تغ۔۔۔ ترنپی موڑتیں جاہبہ ء تیرا چو گرندی
توپک ء گوانک تا مرشی بلوچی متل انت، بلئے پدا نھائی آپ بندیں استین ء بانک سیمک
دز بندی ء دی کنگانت۔“ (صورت خان مری، 2012: 122)

سیمک ء شاعری ء سرجمی ء ارس گوران انت دانکہ ہلا س بیت۔ بانک ء شعر ء ہیئت (فارم)
سرجمی ء اندری انت اے لپے آئی ء باتن ء لہڑ ء پاہار انت کہ درکانت، چہ ایشاں آئی ء مہر ء جذبہ ء موتک ء پڑور ء
آئی ء دیوا گئی سہر ابیت کہ پہ وتی دوست ء چنچو گمگ انت۔

سیمک ۽ موتک

”چرے شعراں پڌر بیت که آئی ۽ را چنچو درد ۽ دور پر ہے دردانی پاپار آئی ۽ شعراںت۔ چرے
شعراں آئی ۽ دیوانگی سہرا بیت که آچوں گنوک انت۔ آئی ۽ دل ۽ اے استینیں کو کر آئی ۽ نتھا ۽
پاگ انت، گروک آئی ۽ سگار شم انت ۽ جہر آئی ۽ دوست ۽ ہمبویں گلاک انت آئی ۽ دیوانگی ۽
چرے شعراں ہم بچارت

در کپیت سالونک درو شمنیں نتھا
ننیدی ۽ چہ تنک دپیں گور ۽
شر نہ انت براہندگ ہماگیک ۽

گپتگ انت گور ۽ کلروہیاں“ (دشتی، کریم، 2015: 54)

سیمک ۽ رنج ۽ گم نتھا ۽ مرگ انت کہ ہر سہت ۽ دمان آرا گندگ ۽ کیت، اے انجیں رنج ۽ گم یے
کہ بنی آدم را سرین پر و ش کنت، کسان سالیں جو انانی مرگ پہ مات ۽ گہار ۽ پہ دوست دار ۽ چہ مرگ ہم کم نہ
بیت ہر ساہت ۽ دمان آئی ترانگ ۽ کپنت روچے ہزار رند ۽ مرانت و ہد ۽ مانی کسان سالیں لاڑکیں بچ چہ اے
جہان ۽ روانت گڑامات ۽ را آئی پیدا ک بوگ بگرتا آئی جوان بوگ، ہر گپ ۽ جہر چو آس ۽ آئی ۽ جیک بنداں
سوچنت ہے پیا بانک سیمک وتی دوست نتھا ۽ یات ۽ گنوک بیت ہر ساعت ۽ دمان آرا جیڑیت پمائی
شعر پر بندیت آئی شعر موتک ۽ رنگ انت آنتھا ۽ جتائی ۽ اے شعر پر بندیت۔ ”دوبانی میار“ ۽ تہا سیمک ۽
بابت ۽ نبشتہ کنگ بوتگ کہ و ہدے نتھا ۽ مرگ ۽ حال پہ آئی ۽ دو تنگیں زال سیمک ۽ ریت آئی ۽ گنوک
گر انت ۽ چہ ہوش ۽ سار ۽ روت داں مز نیں مدتے بے ساری ۽ پد و ہدے سار کنت تہ وتی دل ۽ لہڑاں ہے
موتکے درو شم ۽ دیما کاریت سیمک ۽ نتھا پٹ ۽ پوکارانی رد ۽ ٹک ۽ رند بوتگ انت ۽ قلات ۽ سبی ۽ دمگانی
نندوک بوتگ انت۔ اے گپ آئی ۽ شعراںی تہا پڌر بیت چو شکہ اے شعر ۽ بچارات:

”چہ مجاں استینے سر ۽ کش ایت

برز چہ ماران ۽ سکیں کوہ ۽“ (اسحاق رحیم، 45)

آسیہ گل

ماران ماں قلات ء کو ہے ء نام انت اے شعر ء وانگ ء پدما گشت کنیں کہ سیمک ء نھ قلات ء دنگ
 ء مردم بوتگ انت اے شعر ء تہا سیمک گشت منی سالونک ء وش رنگیں نھ تھانک ء تہا ریں قبر ء تہا بوت منی
 دوست مناے وڑوش نہ بیت تہی سالونکیں سر پر قبر ء گور ء واستہ نہ انت گور ء نمبی ء شور ء ترا برت چہ من
 ء۔ سیمک ء شاعری ء ابرم نگاری باز انت ابرم ء ندار گاں وتی شاعری ء جاگہ دنت چوشکہ
 عج، استین، کوہ، تر مپ، گروک، گرند، درین، دنزائے درائیں چیزاں چہر ء شین ء تہا ہوار کنت۔ سیمک ء
 کو کران ء گوں بیر میں پاک ء گوں شین داتگ ہے وڑا تر مپ آن وتی دوستدار ء جابہ ء تیر شپ گروک ء را
 گوہریں تیگ، گرند ء آئی ء توپک ء توار، درین ء رامل ء سرگیں واگ، شعر چہ ندار گ کشتی ء بنایت کہ شاعر
 حداء قدرتاں بیان کنان انت شعر ء تہا آوداں قاصد کنت ء پھ نھ ء دیم دنت و ہدے نود آئی ء پیغام
 سر کنت تاں نھ آیان ء جست کنت کہ شاپہ کجاء کالت؟ شعر ء یک مستزین جذبہ ء موتک ء اصل معنایہ
 ہے بند ء پد رانت کہ نودانی شترگ ء گوارگ ء وتی ارساں دیم پھ دیم کنت ایثی ء چہ آئی ء مہر، عمیک بوتگ،
 وتی دوستدار ء پھ چنچو تلوسگ ء انت ایثی ء اندازہ ء مردم جت کنت۔ بانک نہ ایو کا وتی عمیک بوتگ ء ارساں
 بوتگ ء نوداں گوں شین دنت بگندے نودوت ہم ہے گشت کہ ماکہ گوارگ ء نیں ء شترگ ء نیں اے مے
 گوارگ نہ آنت ماچہ سیمک ء ارساں بدل زرتگ انت۔

”چو جواب داتگ تا نھی نوداں
 ماسیمک ء تنگیں دل ء کایاں
 ماسیمک ء چم ء گرتگیں ارساں

ماسیمک ء منت ء ترا میناں“ (شاد فقیر، 2016: 251)

زبان ء بیان ء در شاندا ب ء حساب ء ہم سیمک ء وتی شاعری ء کمال کرتگ۔ ذگریں بلوچی لبر ء
 در شاندا ب سرجی ء بلوچی کلاسیکل شاعری ء گوں نزیکی کنت ء وتی دود ء ر بیدگ ء گوں، ہمگر نچ انت۔ اے
 لپہ بندات ء داں گڈ سر ء انچو گشت بوتگ کہ سرجی ء نوکیں رنگے آئی ء انچیں لبر ء چہر ء شین آور تگ کہ چد ء

سیمک ۽ موتک

ساری اے رنگ ۽ ٻچ شاعر ۽ نه کما تگ انت۔ بلوچی شاعری ۽ ارس است انت نود است انت، بلئے ارس
رچی ۽ نود ۽ شنزگ ۽ ندرگ چد ۽ پیش بلوچی کلا سیکل شاعری ۽ گندگ ۽ نئیت۔

آسری تران:

سیمک بلوچی شاعری ۽ موتک ۽ مستزیں شاعر انت، بلئے آئی ۽ شاعری ۽ سر جمیں بهر دانکه
در جنگ نه بیت آئی ۽ سراسر جمی ۽ تران کنگ نه بیت استیں شعراں چه هے زانگ بیت که سیمک یک بلوچ
زالے بوتگ که آئی ۽ جود نتھایک قبائلی جگے ۽ شهید کنگ بوتگ۔ آئی ۽ وتی جود ۽ گول مز نیں مهر ۽ دوستی ۽
بوتگ اے لپه آئی ۽ مرد ۽ یات ۽ پر بندگ بوتگ ایشی ۽ زبان ۽ بیان ذکر یں بلوچی انت ۽ ایشی ۽ مهر ۽ دوستی ۽
جذبہ سک باز انت ۽ ایشی ۽ تها چهر ۽ شین ۽ جوانیں در ورکار مرز کنگ بوتگ۔

آسیہ گل

شوندات:

- دشتی، کریم (2015) دل زریبیت بولان، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
رحیم، اسحق (ندارد) دمبانی میار، ساچ پبلی کیشنز
شاد، فقیر (2016) دُرج، فاضل ادبی کاروان مند
غور، عبدالرحمن (2013) نغمہ کوہسار، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ
مری، صورت خان (2012) کشین ردانک، بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

